

Politika Evropské unie v teorii i v praxi

Policy-making in the European Union. Edited by Helen Wallace and William Wallace. Oxford University Press, Oxford, New York 1997, 509 stran, ISBN 0-19-878129-6.

Recenzovaná publikace *Policy-making in the European Union* vychází již ve třetím vydání. Jejich sedmnáct kapitol je zčásti přepracováno, a to s odkazy na starší studie. Kniha sleduje stále se rozšiřující vědeckou literaturu k danému tématu. Problematika je přitom členěna věcně i časově. Souhrnná bibliografie uvedená na závěr svazku pak poskytuje čtenáři orientaci v poslední i klasické vědecké tvorbě, vydané hlavně v angličtině, v němčině a ve francouzštině. Osmnáct autorů, kteří svými studiemi přispěli do sborníku, pochází z pěti členských států Evropské unie a ze dvou nečlenských států.

Autorkou první části publikace je *Helen Wallaceová*, která zde charakterizuje politické cíle a směry v Evropské unii, jakož i vnitropolitické a hospodářské otázky členských států, specifikum západoevropského regionu, způsoby spolupráce v Evropské unii, jednotlivé zájmy, instituce a jednání. Srovnává též významné vědecké ekonomické i politické práce v oblasti filozofie, ekonomiky, práva a historie. „*Právníci vždy přispívali k pochopení evropské politiky. Brzy bylo jasné, že se právo Společenství stalo novým druhem s typickými specifickými rysy.*“¹

Helen Wallaceová zde rovněž analyzuje praktické zkušenosti působení jednotlivých institucí Evropské unie, realizaci integrační politiky, způsoby politických přístupů (např. „*Monetova způsobu partnerství*“ a „*gaullistického způsobu vyjednávání*“).² Důležité místo ve vývoji politických metod v Evropské unii vyhrazuje závěrům Maastrichtské smlouvy. Přitom názorně seznamuje čtenáře s konkrétními úkoly a působením Evropské komise, Evropské rady, Evropského parlamentu apod.

Druhá část publikace *Policy-making in the European Union* je pak věnována otázkám hospodářské a sociální politiky, měnové unie, otázkám životního prostředí, hospodářským vztahům k rozvojovým zemím i k zemím střední a východní Evropy a konečně i otázkám bezpečnosti a zahraniční politiky.

Elmar Rieger se ve své stati zabývá často diskutovanou otázkou společné zemědělské politiky Evropské unie. „*Zdálo se, že založení Comité des Organisations Professionnelles Agricoles (COPA) jako hlavní organizace evropských farmářů ukazuje mnoho mezer vzhledem k nadnárodnímu politickému systému. Četné principy evropského práva se utvářely v souvislosti s diskuzemi o zemědělských otázkách.*“³ Zajímavý je rovněž Riegerův výklad úlohy agrárních zájmových skupin, stejně jako jeho pohled na jednání v rámci Uruguayského kola GATT.

Velmi přehledně a podrobně (včetně velkého množství grafů a tabulek, týkajících se hospodářského vývoje) jsou v recenzované knize zpracovány kapitoly věnující se otázkám trhu a konkurence, jejichž autory jsou *Helen Wallaceová, Alasdair R. Young a David Allen*. „*Když uvnitř nového evropského trhu vzrostlo nebezpečí monopolní kontroly, Evropská komise hledala možnosti jak sledovat fúze a v roce 1989 přistoupila k jejich regulaci.*“⁴ Tehdy se Evropské hospodářské společenství rozhodlo zřídít společný trh a přistoupit k preventivnímu odstraňování překážek volného obchodu.

Při sledování sociální politiky v rámci Evropské unie si čtenář uvědomí obtíže spojené s postoji národních vlád, které se obávají ztráty autonomie, jakož i konfliktů mezi bohatý-

mi a chudými regiony a mezi zaměstnavateli a zaměstnanci. Zatímco jednotlivé členské státy ztrácejí kontrolu nad národní sociální politikou, autoritu získává Evropská unie. V této souvislosti autoři této části knihy – *Stephan Leibfried a Paul Pierson* – upozorňují na skutečnost, že přehledy evropské sociální politiky v podstatě dokazují její minimální zapojení v Evropské unii. „... *suverénní národní stát ponechává Společenství jen malou úlohu v sociální politice.*“⁵

Důležitou součástí politiky Evropské unie jsou rovněž politické aktivity týkající se životního prostředí. Touto problematikou se ve své stati zabývá *Alberta Sbragia*, který si všímá především mezinárodních vztahů v rámci Evropské unie, dominantní úlohy některých států při prosazování ekologických opatření v agendě Evropské unie (např. Spolkové republiky Německo, Dánska, Nizozemska) a ekonomických souvislostí při studiu politiky Evropské unie zaměřené na životní prostředí. „*Ekologická politika se většinou realizuje tím, že jeden či více členů Evropské unie schválí významné zákony týkající se ochrany životního prostředí... Pak se prosazuje tlak na »europeizaci« těchto zákonů... Z toho vyplývá, že se ekologická politika musí analyzovat nejen na národní úrovni, ale i na evropské úrovni.*“⁶

Jednou z podstatných součástí ekonomiky každého státu je v současné době politika sledující zdroje energie a jejich bezpečnost. Evropská komise proto podporuje rozvoj mezinárodního energetického trhu a společné energetické politiky. Těmto problémům se ve své stati věnuje *Janne Haaland Matlary*, studující energetickou politiku v dějinném vývoji i z hlediska současných nejnáléhavějších úkolů. „*Zájemové skupiny netvoří homogenní celek, ale zhruba mohou být vymezeny jako výrobci energie, její dopravci a spotřebitelé. K tomu přistupují pro energetickou politiku neméně významné skupiny spojené s otázkami životního prostředí.*“⁷

Čelné místo při dalším rozvoji vysoké integrační politiky zaujímají politické aktivity související s formováním ekonomické a měnové unie. Autor stati, která se zabývá touto problematikou – *Loukas Tsoukalis* –, upozorňuje na to, že požadavky této unie jsou podepřeny spíše politickými než ekonomickými argumenty, což se výrazně projevilo zejména při jednáních o Evropské unii v Maastrichtu. S dalšími a dalšími otázkami týkajícími se měnové unie přicházejí právě ti, pro něž je národní měna důležitým symbolem národní suverenity a národní identity.

Českého čtenáře bude jistě zajímat vše, co souvisí s politikou Evropské unie vůči střední a východní Evropě. Konec studené války si vyžádal radikální změny v politice Evropské unie orientované na východ. Např. program PHARE či spoluúčast v G 24 podpořily reformy ve střední a východní Evropě. Od jednání Evropské rady v Essenu v prosinci 1994 přistoupila Evropská unie ke strategii příprav na rozšiřování. „*Program PHARE na sebe brzy soustředil hlavní váhu očekávání na obou stranách integračního vztahu. Stal se prvním nástrojem, jenž vyvodil závěry z rozsáhlých změn po roce 1989... Evropská komise dostala za úkol koordinovat pomoc pro G 24 ve spolupráci s OECD, se Světovou bankou, s Mezinárodním měnovým fondem atd.*“⁸

Anthony Forster a William Wallace hodnotí ve své stati společnou zahraniční a bezpečnostní politiku po roce 1970, změny v pracovních postupech v souvislosti se změnami v mezinárodní politické situaci, Maastrichtskou smlouvu a její kompromisy. „*Zahraniční politiku a obranu koordinovaly členské státy ES již od dob Schumannova plánu, a to uvnitř Severoatlantické smlouvy a pod americkým vedením.*“⁹

V závěru publikace *Policy-making in the European Union* shrnuje *William Wallace* zkušenosti, které získala evropská politika za čtyřicet let svého vývoje. Přitom ukazuje zejména na změny v osmdesátých a devadesátých letech, na problematiku národní suverenity členských států Evropské unie i hospodářského rozvoje s výhledem na další rozšiřování Evropské unie.

K přednostem publikace *Policy-making in the European Union* bezesporu patří aktuál-

nost zpracovaných statí, v nichž se odrážejí závěry z diskuzí na mezinárodním fóru i vysoká odborná úroveň. Odkazy na použitou odbornou literaturu a prameny umožňují též dobrou orientaci při studiu dané tematiky.

Ivona Řezanková

¹ Policy-Making in the European Union. Edited by Helen Wallace and William Wallace. Oxford University Press, Oxford, New York 1997, s. 10.

² Viz tamtéž, s. 37.

³ Tamtéž, s. 99.

⁴ Tamtéž, s. 160.

⁵ Tamtéž, s. 186.

⁶ Tamtéž, s. 237.

⁷ Tamtéž, s. 271.

⁸ Tamtéž, s. 357.

⁹ Tamtéž, s. 412.